

Van machtsspel naar samenspel: Het ontwikkelen van zorgzame gemeenschappen

Masterclass 35

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening

Wie ben ik?

Anton Boonen

Lector Duurzame Gemeenschappen
Hogeschool Utrecht

1.

De kracht van verhalen

2.

Asset-based vs Needs-based

(Elderink, 2020; Hofman et al., 2023; Phillips & Pittman, 2015; Russell & McKnight, 2022)

Aan

Voor

Door

Met

Aan

Voor

Door

Met

Aan

Voor

Door

Met

Aan

Voor

Door

Met

3.

Denken in gemeenschappen

(Gilchrist, 2019)

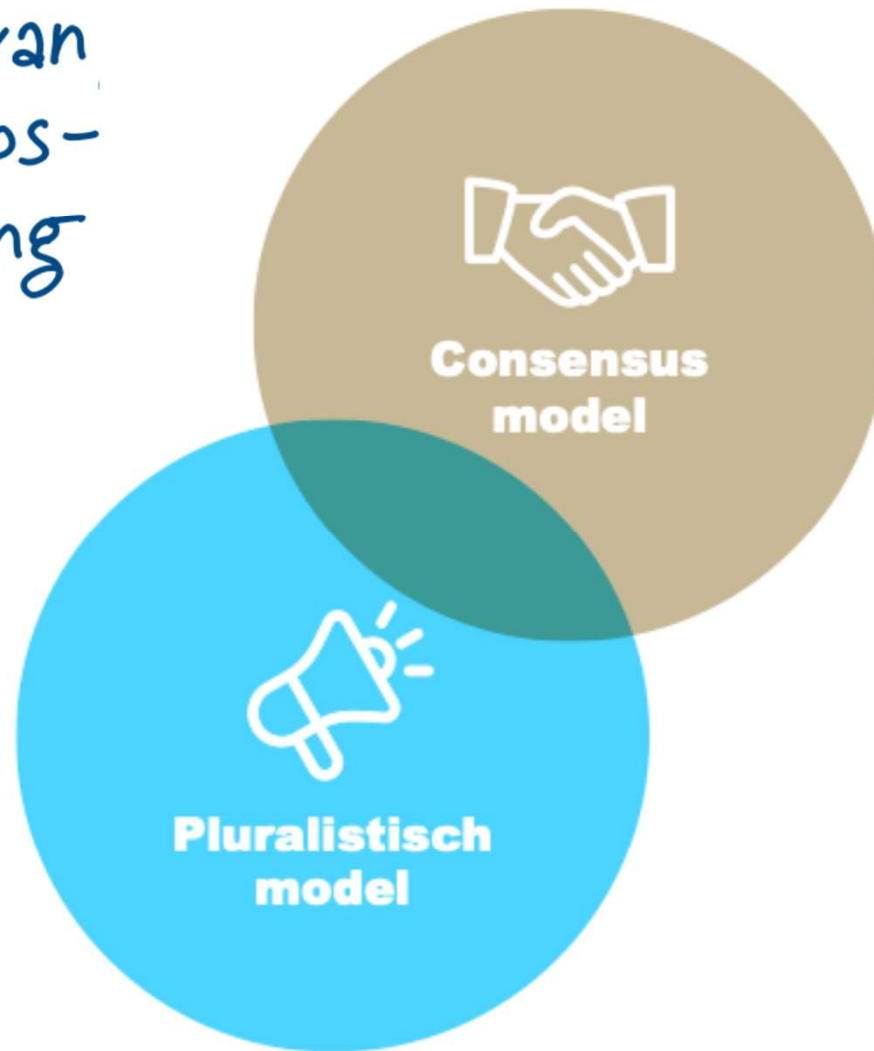

Bedoelingen van
gemeenschaps-
ontwikkeling

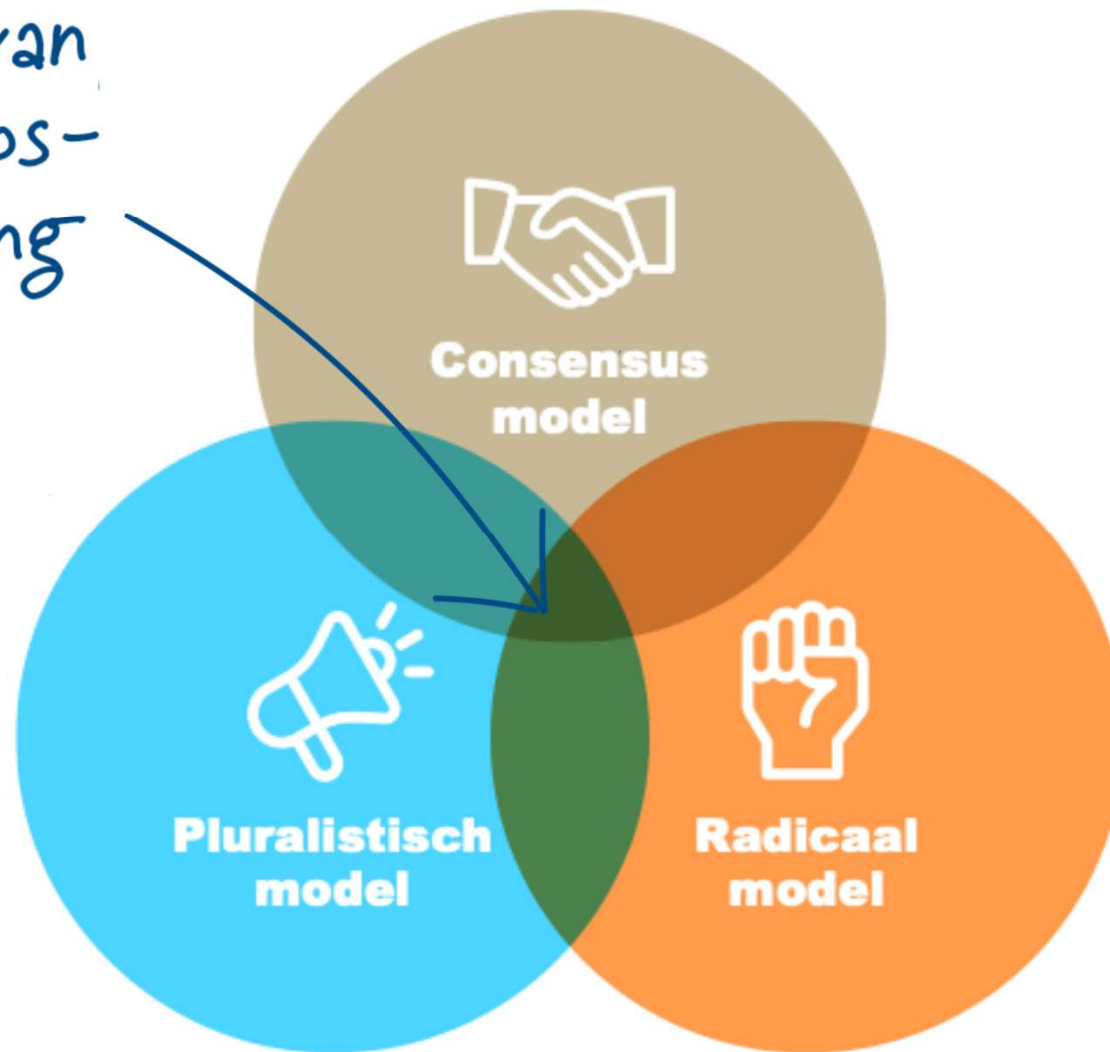

**Consensus
model**

Bedoelingen van gemeenschaps- ontwikkeling

Bedoelingen van
gemeenschaps-
ontwikkeling

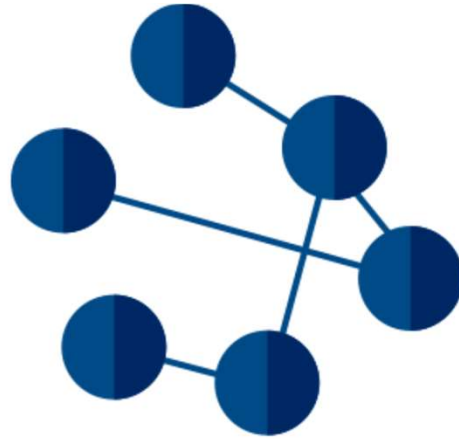

4.

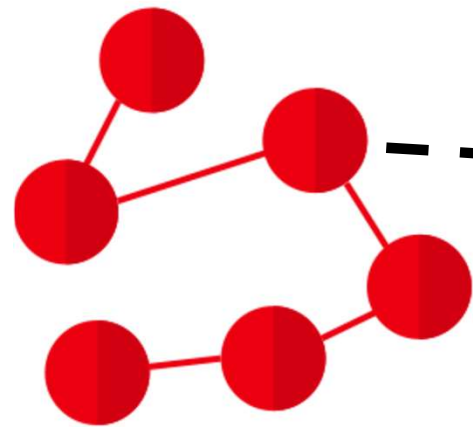
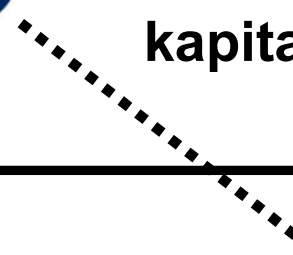
Bonding, bridging en linking sociaal kapitaal

(Veldboer et al., 2020)

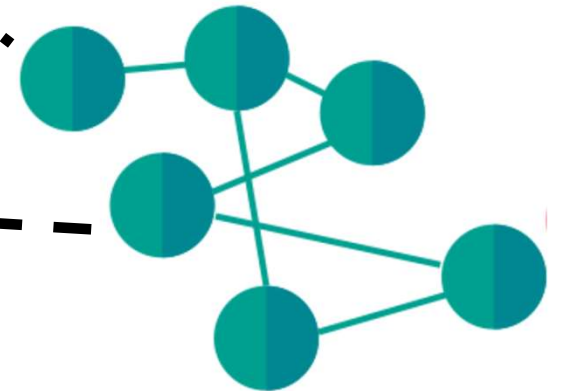
**Bonding sociaal
kapitaal**

**Linking sociaal
kapitaal**

**Bridging sociaal
kapitaal**

Duurzaamheid

Langetermijnproces
van ontwikkeling,
versterking en vereniging
van gemeenschappen

Vestigen van duurzame
gemeenschappen waarin
mensen onderling
vertrouwen hebben

Aandacht voor sociale
aspecten duurzaamheids-
transitie, ecologische
rechtvaardigheid en
zoeken naar balans mens
en natuur

Duurzaamheid

Langetermijnproces
van ontwikkeling,
versterking en vereniging
van gemeenschappen

Vestigen van duurzame
gemeenschappen waarin
mensen onderling
vertrouwen hebben

Aandacht voor sociale
aspecten duurzaamheids-
transitie, ecologische
rechtvaardigheid en
zoeken naar balans mens
en natuur

Duurzaamheid

Langetermijnproces van ontwikkeling, versterking en vereniging van gemeenschappen

Vestigen van duurzame gemeenschappen waarin mensen onderling vertrouwen hebben

Aandacht voor sociale aspecten duurzaamheids-transitie, ecologische rechtvaardigheid en zoeken naar balans mens en natuur

Duurzaamheid

Langetermijnproces van ontwikkeling, versterking en vereniging van gemeenschappen

Vestigen van duurzame gemeenschappen waarin mensen onderling vertrouwen hebben

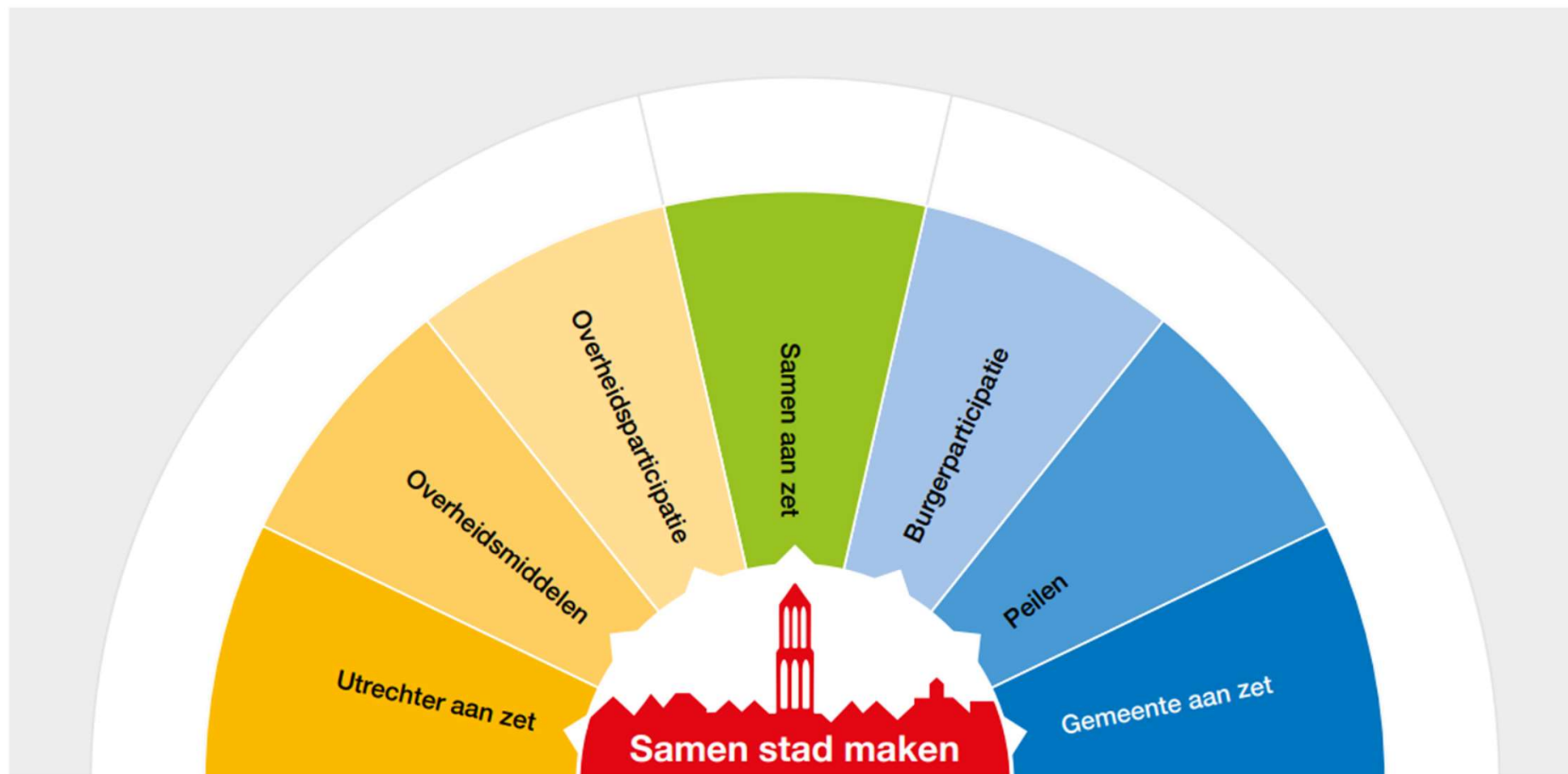

Aandacht voor sociale aspecten duurzaamheids- transitie, ecologische rechtvaardigheid en zoeken naar balans mens en natuur

5.

Van machts- naar samenspel

Samen Stad Maken (Utrecht) als voorbeeld

Inwoners aan zet

Zeggenschap	<ul style="list-style-type: none"> • Volledige zeggenschap
Wat is het?	<p>Inwoners nemen verantwoordelijkheid; de gemeente heeft enkel een controlerende/wettelijke rol.</p>
Wanneer geschikt?	<p>Wanneer de inhoud volledig binnen vastgestelde kaders kan worden overgelaten aan inwoners en geen ondersteuning nodig is.</p>
Voorbeelden	<p>Wijkmagazines, buurtfeesten, onderlinge steun</p>

Overheidsmiddelen

Zeggenschap	1 Hoog
Wat is het?	Inwoners nemen verantwoordelijkheid, gemeente biedt subsidies of faciliteiten binnen vastgestelde kaders.
Wanneer geschikt?	Wanneer inwoners eigenaar kunnen worden en ondersteuning van de gemeente wenselijk is.
Voorbeelden	Buurthuizen of speeltuinen in zelfbeheer

Overheidsparticipatie

Zeggenschap	ⓘ Hoog
Wat is het?	Gemeente faciliteert actief met kennis, ervaring en netwerk. Afspraken met initiatiefnemers worden gemaakt.
Wanneer geschikt?	Wanneer inwoners eigenaar kunnen worden en eerdere vormen met eigenaarschap bij de gemeente niet werkten.
Voorbeelden	Stadsmakers, wijkvisie, buurtpreventie, schone stad coaches

Samen aan zet

Zeggenschap	<ul style="list-style-type: none"> • Volledige zeggenschap
Wat is het?	<p>Gemeente en inwoners werken samen op basis van gedeeld eigenaarschap.</p>
Wanneer geschikt?	<p>Wanneer inwoners mede-eigenaar kunnen worden en inzet van de gemeente nodig blijft.</p>
Voorbeelden	<p>Wijkalliantie+, Gezondheidspact, ontwerp plantsoenen</p>

Burgerparticipatie

Zeggenschap	🕒 Beperkt
Wat is het?	Gemeente nodigt een geselecteerde groep uit om mee te doen; representativiteit belangrijk.
Wanneer geschikt?	Wanneer gemeentelijk besluit nodig is en een representatieve groep gevormd kan worden.
Voorbeelden	Buurtagenda's, buurtpuzzel, ontwikkeling parken

Peilen

Zeggenschap	🕒 Beperkt
Wat is het?	Gemeente doet brede peiling via gesprekken, online en offline consultaties.
Wanneer geschikt?	Wanneer tegengestelde belangen gehoord moeten worden voor een besluit.
Voorbeelden	Omgevingsvisie, fietsnetwerk, dienstverlening

Gemeente aan zet

Zeggenschap	<ul style="list-style-type: none"> ○ Geen
Wat is het?	<p>Gemeente voert wettelijke taken uit.</p>
Wanneer geschikt?	<p>Wanneer geen ruimte is voor inwoners om eigenaarschap te nemen.</p>
Voorbeelden	<p>Handhaving, uitgifte paspoorten, schoolinspecties</p>

6.

Vormen van samenwerking

(Vyt, 2012)

Mono

Mono

Multi

Mono

Multi

Inter

Mono

Multi

Inter

Trans

7.

Vensters om naar domeinverbindend samenwerken te kijken

(Binkhorst et al., 2019)

Inwoner

Professional

Organisatie

Bestuur/Beleid

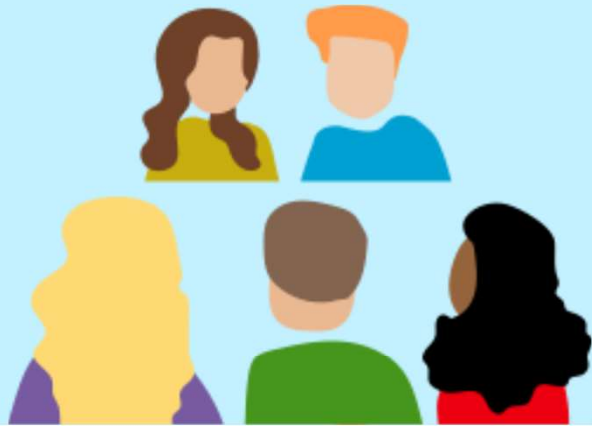

8.

Leren domeinoverstijgend samenwerken

(Akkerman & Bruining, 2016; Bruining & Akkerman, 2020; Wenger-Trayner, Wenger & Wenger-Trayner, 2020)

Identificatie

Coördinatie

Reflectie

Transformatie

Identificatie

Coördinatie

Reflectie

Transformatie

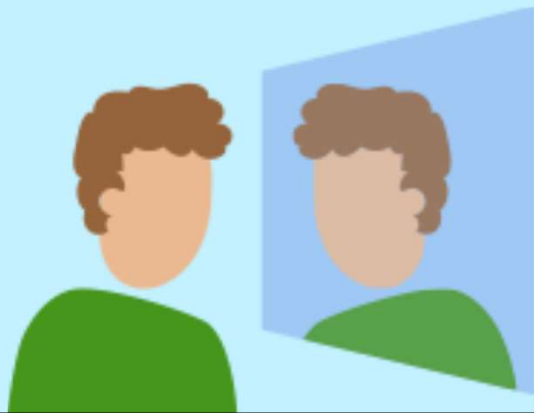
Identificatie

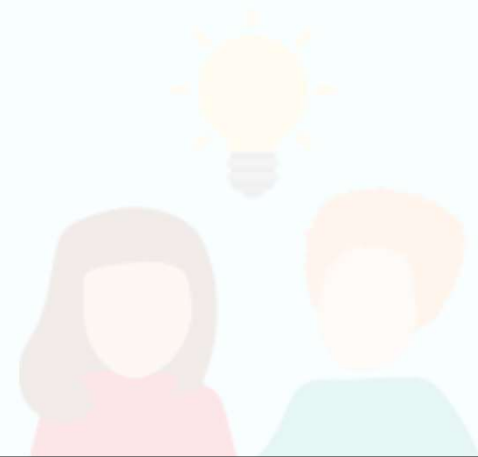
Coördinatie

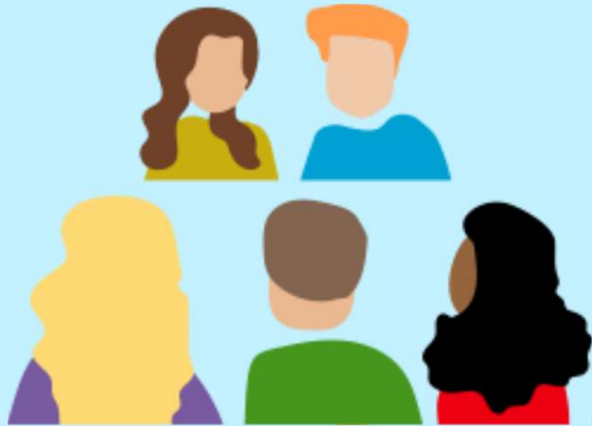
Reflectie

Transformatie

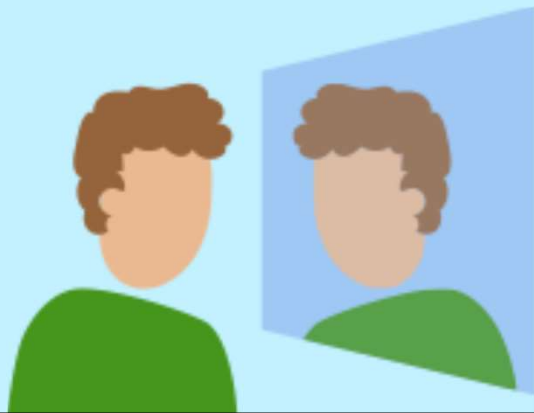
Identificatie

Coördinatie

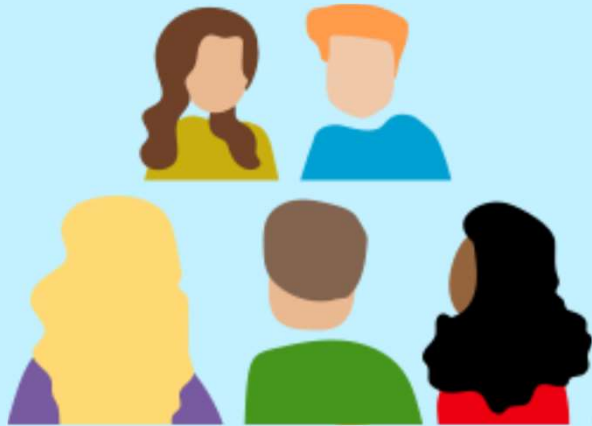
Reflectie

Transformatie

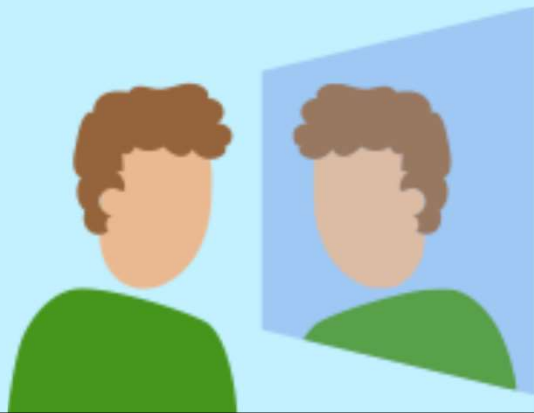
Identificatie

Coördinatie

Reflectie

Transformatie

9. Stellingen

“Echt gelijkwaardig samenwerken kan pas ontstaan wanneer alle partijen hun machtspositie expliciet benoemen.”

“Professionals die zeggen met inwoners te werken, handelen in de praktijk vaak nog steeds aan of voor hen.”

“Domeinverbindend samenwerken lukt pas wanneer partijen hun eigen perspectief (identificatie) kunnen loslaten.”

“Gemeenschappen floreren alleen wanneer er meer wordt geïnvesteerd in ‘assets’ dan in ‘problemen’.”

“Voor domeinverbindende samenwerking is conflicten hebben belangrijker dan consensus zoeken.”

**“Gemeenschapsontwikkeling
gaat over het samenspel, niet een
machtsspel, tussen bewoners,
beroepskrachten, overheid,
markt en de omgeving waar we
gebruik van maken.”**

Anton Boonen

lector